

4. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>

УДК [37.015.311:502/504+17.021.1]:373.3.011.3-057.874(043.2)

ГОРВАТ М.В., ЖИДИК Ю.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Діяльність людини, як основна перетворююча сила, призвела до глобальної екологічної кризи. Внаслідок змін, які відбуваються у соціальному, політичному, духовному та економічному житті суспільства, загострилася потреба в особистості, здатній свідомо та активно визначати спосіб свого життя, відповідати за свої дії та вчинки. За таких умов запобігання забрудненню навколишнього середовища, рішуча відмова від стихійного впливу на нього – це насамперед моральна проблема, вирішення якої потребує достатнього рівня екологічної культури.

Проблемам екологічної освіти і виховання, формування екологічної культури школярів присвячені дисертаційні дослідження Карпєєва С., Лебідь С., Макарова Є., Мельник Д., Науменко Р., Пруцакової О., Пустовіт Г., Пустовіт Н., Чистякової Л., Шаповал Л., Яковлевої О. та інших.

У формуванні поведінкових дій і вчинків молодших школярів щодо природи важливе значення має активізація їх пізнавальної діяльності. Пізнавальна навчальна діяльність спрямована на досягнення результатів через ряд розумових операцій, впливає на розвиток інтелектуальних, емоційних і вольових якостей, отже створює основу для формування в молодших школярів екологічно доцільної поведінки. Організувати подібну діяльність можливо за допомогою комплексу пізнавально-емоційних завдань та ігрових ситуацій, що мають екологічну спрямованість.

Зміст пізнавально-емоційних завдань з екології у дослідженні визначається темами курсів «Природознавство», «Основи безпеки життєдіяльності» і об'єднується навколо найважливіших екологічних проблем. Завдання спрямовуються на систематизацію, узагальнення знань про природні взаємозв'язки, норми і правила поведінки молодших школярів у природі, виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи. Комплекс пізнавально-емоційних завдань дозволяє школярам побачити конкретне середовище існування живих організмів, їх багатосторонні зв'язки та відповідним чином спроектувати свою поведінку в природі. Виконання цих завдань поступово підводить учнів до висновку про необхідність екологічно доцільних дій та вчинків, практичних природоохоронних умінь і навичок для підтримання цілісності природи [1].

Комплекс складають такі види пізнавально-емоційних завдань на:

1. Виявлення взаємозв'язків тварин і рослин із середовищем існування, пристосувальних ознак живих організмів, ланцюгів живлення у природі.

Цей вид завдань розкриває екологічне значення кожного виду живих організмів у природі, допомагає учням уникнути одностороннього, прагматичного погляду на значення природних мешканців. Учні з'ясовують, що зберігати кожний живий організм необхідно тому, що всі вони пов'язані ланцюгами живлення. Особлива увага звертається на значущість у ланцюгу живлення тих тварин (муха, комар, миша), що більшістю людей оцінюються з погляду користі або шкоди.

2. Розуміння універсальної цінності всіх природних об'єктів.

Завдання цього виду мають узагальнюючий характер і відіграють особливо важливу роль у формуванні екологічно доцільної поведінки і екологічної культури молодших школярів. Універсальна цінність природних об'єктів усвідомлюється, насамперед, як належність до живого; а життя - недоторканне в будь-якому прояві. Що ж до користі і шкоди природних мешканців, то це поняття відносні.

3. Аналіз життєвих ситуацій з метою формування моральної позиції молодших школярів.

Аналіз життєвих ситуацій, фактів з літератури, конструювання завдань на етичні теми сприяють становленню моральної позиції учнів. Важлива роль у цьому належить спеціальним завданням, що розкривають сутність взаємодії з природним середовищем, сприяють формуванню оцінних суджень молодших школярів, формулюванню норм та правил поведінки у природі (як підгодовувати зимуючих птахів; як збирати гриби, ягоди, лікарські рослини; як дотримуватися правил особистої гігієни, доглядаючи за домашніми тваринами). Наприклад, пропонуємо оповідання Сухомлинського В.О. «Хлопчик і дзвіночок конвалії» [2].

4. З'ясування та встановлення норм та правил поведінки у природі.

Розмірковуючи над такими завданнями і обговорюючи відповіді, молодші школярі вчаться екологічно грамотно оцінювати факти і намагаються дотримуватися прийнятих норм поведінки у взаємодії з природою.

Емоційно-ціннісне ставлення до безпосереднього природного і соціоприродного оточення в учнів формується у процесі засвоєння природничих знань, морально-естетичних почуттів, ціннісних орієнтацій, дій, що визначають стратегію поведінки і природоохоронної діяльності. Тому комплексний міжпредметний підхід до організації і проведення екскурсій у природу виявляється у взаємозв'язку навчальних предметів, різноманітній діяльності учнів, узагальненні результатів, використанні спостережень і зібраних на екскурсії матеріалів на уроках різних предметів [3]. Такий підхід дозволяє об'єднати передбачені програмою екскурсії з різних предметів в одну з урахуванням поставлених цілей.

В узагальненні результатів описаної комплексної екскурсії в природу задіяно декілька навчальних предметів: читання, малювання, музика, природознавство, праця. Так, на уроках української мови (читання) відповідно до рекомендацій програми збагачується словник молодших школярів,

формується морально-естетичне і емоційно-ціннісне ставлення до природи. Пейзажі, малюнки окремих об'єктів природи діють на учнів більш ефективно, якщо вони підкріплюються особистими враженнями і переживаннями. У процесі образотворчої діяльності відбиваються особливості почуттів, ставлення учнів до природи. Зображуючи події і явища навколишнього світу, школярі вчаться спостерігати і розуміти їх, помічати їхню красу, дають їм естетичну оцінку.

Таким чином, застосування комплексу пізнавально-емоційних завдань та екологічних ігор сприяє формуванню знань учнів про норми та правила поведінки у навколишньому середовищі, зв'язки та залежності в природі, емоційно-ціннісного ставлення до природи, що є важливим регулятором дій і вчинків учнів у природі. Учні набудуть певного досвіду екологічно доцільної поведінки.

Література

1. Біда О. Формування природничих понять / О. Біда// Початкова школа. – 2010. - №7. - С. 23-25.
2. Твоя планета Земля : Книга для читання про природу для молодших школярів / Авт.-упоряд.: В.О.Мартиненко, В.М.Волощук. – К.: Інтерпрес ЛТД, 1998.- 325 с.
3. Хлонь Н.. Стежина екологічних знань і вмінь / Н.Хлонь, А. Кмець // Початкова школа. - 2009. – №10. – С. 21-23.

УДК 378.011.3-051:[159.955:004](489)(043.2)

ГРАБ М. В.
Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДАНІЇ

В умовах глобалізації, радикальних змін у світовій спільноті та підвищених вимог суспільства до компетентності сучасного фахівця, пріоритетною є проблема розвитку та формування інтелектуальної, високоосвіченої еліти суспільства. Сучасна освіта з визначеними тенденціями її розвитку ставить нові вимоги до фахової професійної підготовки випускника ЗВО та його особистісних якостей. У числі найважливіших – глибокі професійні знання і вміння, здатність до їх гнучкого застосування, ініціативність, комунікабельність, творча активність, готовність до безперервного саморозвитку, формування критичного мислення.

Критичне мислення ми розглядаємо як наукове мислення, суть якого полягає в ухваленні ретельно обміркованих та незалежних рішень. Батьком цієї дефініції є Б. Блум який трактував це поняття, як мислення вищого рівня. На думку К. Баханова, «критичне мислення» в освітній діяльності зазнало суттєвих змін. Сьогодні це такий тип мислення, що передбачає практичне застосування наукового підходу до розв'язування життєвих, професійних, особистих проблем тощо; він вбирає у себе синтетичне і аналітичне, теоретичне і практичне, репродуктивне і продуктивне мислення [1].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>